

Memòria Global del Projecte

**‘Nous usos pels espais municipals:
Utilització de l'espai de l'escola rural o altres
espais públics o comunitaris per a la dotació de
nous serveis en les àrees rurals’**

Resum:

El projecte pretén dotar d'una sèrie d'espais per tal d'oferir més serveis a la comunitat. Aquest projecte es centra en l'aprofitament dels equipaments públics, en aquest cas de les d'espais municipals, dels petits municipis com locals socials, o altres, per oferir un servei multifuncional d'assistència a la comunitat. Un possible ventall de nous serveis que se li poden atorgar a aquest espai són: serveis d'activitats i d'oci per la gent gran, centre de recursos municipal, centre de formació per adults i empreses, tallers, educació no formal, centre de noves tecnologies, centre amb accés a Internet,... La unificació de tots aquests serveis en un mateix espai propiciaria la concentració d'activitats necessària per crear diversos llocs de treball a més de dinamitzar a nivell econòmic, social i cultural els nuclis disseminats.

En aquest projecte, promogut per l'ajuntament de Pinell, l'Escola rural de Pinell i l'Associació l'Arada, hi estan involucrats els ajuntaments de Pinell de Solsonès, Pinós, Clariana del Cardener i Llobera, el Consell Comarcal del Solsonès, l'Associació l'Arada, i altres entitats com són les escoles rurals, i el Telecentre i el Viver d'Empreses del Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya. Tots ells interessats en crear una xarxa que doni solucions a les situacions que viuen actualment les zones rurals del Solsonès (mancances i dèficit de serveis, adaptació de serveis actuals, adequació d'espais en desús,...).

1. ANTECEDENTS I NECESSITATS IDENTIFICADES

El present projecte sorgeix d'un procés participatiu iniciat al setembre del 2007 anomenat **projecte ESPAIS**, el qual va culminar, entre altres resultats, amb l'autoria col·lectiva d'un Pla d'Acció Integral (PAI) per la comarca del Solsonès. Posteriorment a aquest procés es va iniciar un nou procés amb la intenció d'implementar aquelles accions del PAI que eren copsades com a prioritàries als municipis del Sud del Solsonès; **Projecte ACTUA: Implementació Participativa del PAI del Solsonès**.

1.1 EL PROJECTE ESPAIS

El projecte **ESPAIS: *Investigació-Acció-Participativa pel Desenvolupament Comunitari i Sostenible del medi rural a la comarca del Solsonès*** “ (en endavant Projecte ESPAIS), promogut per l'Associació l'Arada entre el juliol de l'any 2007 i el juny de l'any 2008, tenia com a objectiu últim i finalista l'elaboració del **Pla d'Acció Integral del Solsonès** (en endavant **PAI**), una obra d'autoria col·lectiva realitzada conjuntament per la població del territori. En aquesta obra es recullen els resultats de quasi un any de treball participatiu realitzat mitjançant tallers, entrevistes, actes de sensibilització, xerrades, debats i altres. En el PAI s'hi pot trobar des de l'explicació de l'origen, el funcionament i els resultats del projecte ESPAIS i el procés, fins a unes 200 propostes d'acció sorgides del treball realitzat per la població i subjectes a ser implementades en el territori en tant que avançar cap a un futur més comunitari i sostenible.

L'objectiu amb el que va néixer el projecte ESPAIS va ser el d'intervenir en el territori rural per a assolir un desenvolupament comunitari (en el sentit d'integrar els col·lectius de risc –dones, gent gran i joves) i sostenible (en el marc de la igualtat socioambiental), que fos capaç de fixar la gent al territori i suavitzar així possibles processos el despoblament.

A més, la metodologia amb la que es va treballar durant tot el projecte ESPAIS és la Investigació-Acció-Participativa, una metodologia implicativa que cerca que la població objecte d'estudi passi a ser subjecte de la investigació i que per tant s'impliqui en el disseny i implementació de l'estudi en tant que acabar participant en el devenir del seu entorn, territori i dia a dia. Així les fases que es van desenvolupar entre juliol del 2007 i juny del 2008 en el marc del projecte ESPAIS van ser les següents:

- 1. Memòria descriptiva a nivell social, econòmic i ambiental, anomenada avaluació territorial estratègica** (*Estudi tècnic i quantitatiu realitzat per l'equip investigador*)
- 2. Diagnosi socioambiental participativa (IAP).** (*Diagnosi realitzada de forma participativa amb la població del territori*).
- 3. Anàlisi del posicionament sociopolític de desenvolupament (IAP).** (*Elaboració de l'Estratègia de desenvolupament a seguir realitzada de forma participativa amb la població del territori*)
- 4. Definició del Pla d'Acció Integral del Solsonès (IAP).** (*Definició de les accions que han de permetre assolir l'escenari futur desitjat, suavitzant les problemàtiques i enfortint les potencialitats. Realitzat de forma participativa amb la població del territori*).
- 5. Definició d'una estructura organitzativa per a implementació participativa, i i inici de la seva consolidació** (*Treball tècnic realitzat per l'equip dinamitzador*)

* Per a més informació sobre els resultats obtinguts en les diferents fases podeu consultar el portal web de l'associació l'Arada; www.larada.net.

L'àmbit d'actuació del projecte ESPAIS era comarcal, i en cada fase el treball es va organitzar en dos Taules de Treball territorials que responien a realitats diferents (municipis del nord i municipis del sud), i posteriorment s'integraven en un tercer taller destinat a tota la comarca. En el marc dels projecte ESPAIS es van celebrar 9 tallers participatius els resultats dels quals s'analitzaven a les diferents comissions entorn les quals s'organitzava el projecte, i posteriorment es retornaven els resultats a la població mitjançant publicacions.

En cada taller participatiu, fos global per tota la comarca o Taula de Treball Territorial, es creaven petits grups temàtics que es corresponen a l'àmbit de la **qualitat de vida i serveis; la pagesia; i el turisme i comerç**. Pel què fa a l'àmbit de l'associacionisme i patrimoni aquests es tractaven de manera transversal a cada taller i grup temàtic. En quant a l'associacionisme es va tractar també de manera específica en una sessió participativa reservada a aquest àmbit. .

Havent definit l'estratègia de desenvolupament, aquesta es concretà en diferents accions recollides a la publicació final del procés. En aquesta, - que no s'ha pogut adjuntar degut a que es tracta de 3 volums però que podreu consultar properament a la web www.larada.net -, es recullen tots els resultats d'un any de treball participatiu realitzat per la població del territori i tutoritzat i dinamitzat per l'Associació l'Arada. Pel que fa als àmbits que afecten més directament a aquest projecte i que es van treballar durant tot el projecte ESPAIS en la publicació final apareix un recull d'unes 35 accions relacionades directament amb els serveis a les persones i a la comunitat, la potenciació de l'escola rural i la formació per a l'emprenedoria econòmica i la gestió empresarial .

Més enllà de la definició col·lectiva del PAI del Solsonès, l'objectiu del projecte ESPAIS era la mobilització de la població i dels recursos locals per a la participació activa en el devenir del territori. És per aquest motiu que en la darrera fase del projecte ESPAIS des de l'Associació l'Arada s'inicia la cerca de finançament per, en la mesura que entenem que la participació ha de ser implicativa, iniciar la implementació del Pla d'Acció de manera participada des de la responsabilitat associada a aquells actors que, des de l'anàlisi crític de la societat, efectuen propostes i tenen recursos o mecanismes per a la cerca d'aquells recursos necessaris per a dur-les a terme.

En aquest sentit més enllà de l'elaboració del PAI del Solsonès els objectius de projecte ESPAIS, i del mateix projecte ACTUA que el segueix, són:

1. *Construir una presa de decisions col·lectives*. Només d'aquesta manera s'assoliran solucions plausibles i consensuades, que garanteixin la sostenibilitat política en contextos complexos i moments en què la desconfiança de la ciutadania envers les institucions públiques esdevé un elevat factor de risc per a la correcta gestió dels conflictes.

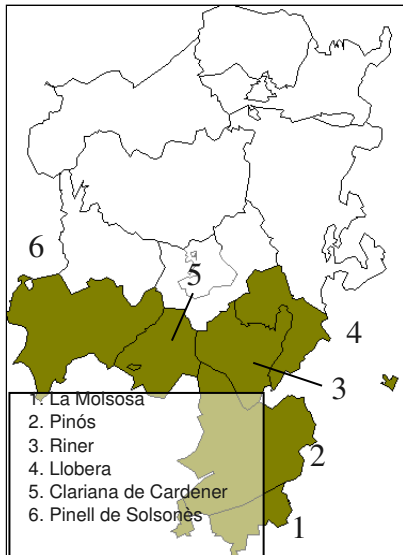
2. *La intervenció psicosocial*, amb l'objectiu d'augmentar la capacitat de la població per a autodeterminar-se. La intervenció psicosocial de la IAP s'emmarca dins del paradigma crític, on els destinataris i els agents d'intervenció són protagonistes actius del camí cap al canvi social. Durant aquest procés, els valors dels participants canvien. En el paradigma crític es posa èmfasi en les relacions de poder, en les estructures socials existents i en la seva transformació.

Les intervencions realitzades des d'aquest paradigma persegueixen diversos objectius:

1. La cerca de la presa de consciència dels participants: de la seva posició en l'estructura de poder, dels seus interessos i necessitats i de la relació entre ambdós aspectes
2. El desenvolupament de la consciència crítica i de l'organització social
3. La conceptualització conjunta de possibles alternatives d'acció i del disseny d'un pla d'acció
4. L'execució conjunta del pla d'acció
5. L'avaluació crítica permanent —i de tots els involucrats— de l'acció.
6. La co-construcció dels resultats

Entenent doncs que tot el treball realitzat en el marc del projecte ESPAIS mereix del pertinent reconeixement en tant que és una obra col·lectiva de gran valor així com un gran exercici de democràcia practicat per la població, juntament amb la responsabilitat d'acció d'aquells actors que, des de l'anàlisi crític de la realitat, efectuen propostes i no les implementen tot i tenir recursos per a fer-ho, des de l'Associació l'Arada es comencen a moure els canals pertinents per tal de començar un nou projecte de major importància que l'anterior: La implementació d'algunes de les accions recollides en el PAI i creades de forma col·lectiva. Es així doncs com neix el present **projecte ACTUA: Implementació participativa del PAI del Solsonès**.

1.2 . EL PROJECTE ACTUA: IMPLEMENTACIÓ PARTICIPATIVA DEL PAI DEL SOLSONÈS

La implementació de les accions requereix d'un àmbit territorial més local i és per aquest motiu que l'Associació l'Arada va iniciar el treball per a la creació d'una Agrupació de Municipis que aglutinés diferents parts del territori comarcal del Solsonès. Havent aconseguit consolidar l'**Agrupació de Municipis del Sud del Solsonès** els esforços es centraren en la cerca de finançament per al treball en aquest territori. Finalment es varen aconseguir els recursos econòmics per tal de què a finals de desembre del 2008 es pogués iniciar el '**projecte ACTUA: Implementació Participativa del PAI del Solsonès**' amb una durada de sis mesos que arriba fins a finals del mes de juny del present 2009. Els recursos econòmics obtinguts per al finançament de l'inici del projecte d'Implementació Participativa que va de gener a juny del 2009 provenen del Servei d'Ocupació de Catalunya – mitjançant un pla d'ocupació atorgat a entitats sense ànim de lucre - i de l'Obra Social la Caixa. L'àmbit territorial d'aquest projecte es redueix a 6 dels 15 municipis de la comarca; **Pinós, La Molsosa, Pinell de Solsonès, Clariana de Cardener, Llobera i Riner**. Val a dir però que en el cas de l'ajuntament de Riner aquest no forma part de l'Agrupació de Municipis, tot i que des de l'equip dinamitzador si que es treballa de forma coordinada amb la població d'aquest municipi.

El primer que calia fer per a iniciar el projecte era passar un primer filtre que ens permetés passar de treballar amb 200 accions possibles que contempla el PAI a concretar-ne 3 per municipi. Aquest pas s'ha aconseguit recollint propostes que ens van fer arribar tant als ajuntaments com a les entitats dels diferents municipis. Un cop analitzades les propostes, i sent coherents amb els objectius de motivació per a l'emprenedoria social i econòmica, juntament amb la millora de la qualitat de vida, l'Arada en proposa 9 en total, en funció de 3 criteris:

1. Accions amb finalitat motivadora

Aquelles que es puguin implementar íntegrament durant el període, que requereixin de pocs recursos i que mobilitzin al màxim d'actors i agents socials.

2. Accions de caràcter estructural

Aquelles que siguin de vital importància pel territori però que difícilment es pugui desenvolupar en la seva totalitat durant aquests mesos. En aquest el treball de la consolidació del grup de treball per a implementar l'acció serà més intens, doncs requerirà d'un grup de persones o entitats més estables, capaç de continuar treballant per a fer realitat les accions un cop finalitzi el present projecte.

3. Accions de caràcter supramunicipal

Implementar una acció supramunicipal esdevé una eina de dinamització i autoformació per a la continuació de la implementació del PAI un cop esgotat el pla d'ocupació. Alhora, implementar accions amb els municipis veïns, siguin o no la totalitat dels municipis del sud, millora les expectatives de les accions.

Les propostes de l'Associació l'Arada són retornades a la població a mode de consulta popular. En aquesta proposta cada municipi participa en la implementació de 3 accions (n'hi ha, per tant, que tenen caràcter supramunicipal). Consensuades les accions a implementar s'inicia la captació de persones i entitats interessades en la promoció i gestió del projecte, iniciant-se la consolidació dels anomenats '**grups d'interès**', que comença a reunir-se al mes de març amb una periodicitat mensual o bimensual.

En total en el marc del **projecte ACTUA** es treballa el 7 projectes diferents: 1. Dinamització turística del Sud del Solsonès; 2. Recuperació de la memòria històrica en el marc del territori rural i la pagesia; 3. Atenció a la dependència al medi rural; 4. Foment de l'associacionisme i celebració del dia de les associacions; 5. *Nous usos pels espais municipals: Utilització de l'espai de l'escola rural o altres espais públics o comunitaris per a la dotació de nous serveis en les àrees rurals (projecte objecte de la present convocatòria)*; 6. Creació d'un aula musical i artística en cultura gegantera; i 7. Recuperació de les varietats locals.

L'objectiu del projecte és tan la implementació real del PAI del Solsonès com l'autoformació de les entitats i persones implicades per a l'emprenedoria social i empresarial. En aquest sentit pretén capacitar i potenciar les habilitats de les persones i entitats participants en el treball en xarxa i en la recerca de recursos necessaris per a impulsar i gestionar projectes que estiguin desenvolupant o per poder-ne crear de nous.

La organització del treball del projecte ACTUA es basa de nou en metodologies participatives i en el treball en xarxa. Cada projecte és gestionat des d'un grup d'interès que es reuneix periòdicament on es creen sinergies entre projectes existents i s'estableixen relacions de col·laboració entre ells. Alhora és en aquest grup que, basant-se en el treball en xarxa i la participació implicativa, les diferents entitats i persones que en formen part consensuen els objectius del projecte, li donen forma i es mobilitzen per a cercar els recursos necessaris per a fer-lo realitat.

2. ANTECEDENTS I MOTIVACIONS DEL PROJECTE

Per centrar-nos en antecedents i motivacions que ens porten a plantejar-nos la urgència i la necessitat d'aplicació del projecte '*Nous usos pels espais municipals: Utilització de l'espai de l'escola rural o altres espais públics o comunitaris per a la dotació de nous serveis en les àrees rurals*' hem de tenir en compte quatre punts importants que reflecteixen l'actualitat del Solsonès i analitzar quines són les conclusions que podem treure després del procés participatiu del PAI.

2.1 BREU RADIOGRAFIA DEL SUD DEL SOLSONÈS

La distribució de la població en masos, pobles rurals i dues centralitats comarcals

El poblament del Solsonès és certament singular i és caracteritzat per un territori rural amb una **població molt disseminada**, que habitualment viu en masies o petits poblets.

Només l'1,5% —aproximadament uns 15 km²— de la comarca està urbanitzat. La resta està ocupada per més de 870 masies distribuïdes en un territori amb una densitat de població que no arriba als 3 habitants per km², si exceptuem els municipis d'Olius, Sant Llorenç i Solsona.

L'any 2007 la població comarcal ascendeix a 13.401 habitants, que es distribueixen en aproximadament 24 pobles rurals¹, 11 dels quals es troben al Sud del Solsonès que no superen els 100 habitants. La resta de la població és distribuïda en masies.

Certament les masies i els petits poblets han estat els principals afectats pel despoblament rural, que ha incidit especialment a les zones del nord de la comarca. Tradicionalment el flux de població ha estat de les zones més muntanyoses a les planes o terra baixa de la comarca, on la pèrdua de població disseminada ha estat lleugerament inferior.

No obstant, tot i que el poblament disseminat comporta sovint dificultats en l'accés als serveis bàsics, per altra banda també fa possible un gran contacte amb la natura, que dóna lloc a un entorn altament humanitzat i de gran qualitat paisatgística.

L'economia

El Solsonès ha estat tradicionalment un territori basat en l'economia agrària, al qual la industrialització tardana del s.XX va fer arribar grans empreses als caps comarcals. La creixent terciarització de l'economia a nivell català també s'ha deixat notar de manera progressiva a la comarca i el sector de la construcció ha gaudit d'una expansió en els últims anys que sembla ja finalitzada. Aquestes dinàmiques, però, s'han desenvolupat de manera molt menys intensa al Sud del Solsonès.

Tot i que l'economia comarcal del sector agrari cada cop té menys pes, les economies dels petits municipis rurals continuen essent fonamentalment **agràries**. Segons dades de l'últim cens agrari, la majoria de les explotacions agràries generaven salaris inferiors a la renda de referència. És aquesta manca de rendibilitat econòmica la que ha empès als petits i mitjans propietaris a triar entre dues opcions: diversificar la seva renda (turisme rural majoritàriament) o bé abandonar l'explotació. La causa principal d'abandonament és l'inexistent relleu generacional.

A banda sovint els processos burocràtics associats al manteniment i gestió de l'activitat agrària són un element que requereix d'una important mobilitat obligada que les telecomunicacions poden atenuar. Malgrat tot el nivell d'informatització de la gestió empresarial de les explotacions és encara baix.

Davant les necessitats de diversificació econòmica el Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya ha impulsat un projecte de Viver d'Empreses en el format de **Rural Living Lab**. Aquest és un gran recurs per a la promoció econòmica del territori, i més si tenim en compte la proximitat física amb els municipis on intervé el present projecte.

---

¹ Tenint en compte aquelles poblacions que contempla el nomenclàtor de l'Institut Nacional d'Estadística, més aquelles poblacions que aquesta font no contempla. És el cas de Miravé i Sallent (a Pinell); Canalda, Vallan i Mora Comdal (a Odèn); la Pedra (a la Coma i la Pedra); Pla de Roures (a Lladurs); Santa Llúcia (a Navès); urbanització de Sant Joan, el Ceuró i Pampe (a Castellar de la Ribera, el darrer nucli, avui deshabitada); i els Quadrells (a la Molsosa). Malauradament només es disposa de l'evolució de la població en els nuclis que figuren al nomenclàtor de l'INE i que es mostren a la taula adjunta. Aquesta també té en compte algunes urbanitzacions com el Port del Comte, amb una clara diferència envers altres pobles rurals, tant per la seva dinàmica com per la seva essència.

La formació professional

Els nivells d'instrucció del Solsonès són lleugerament inferiors als de la mitja catalana. Tot i que aquesta dada ja està canviant és ben cert que hi ha una manca de formació a la comarca. Actualment ja hi ha més persones formades i ja hi ha entitats a Solsona que treballen per oferir una sèrie de cursos a la població, tot i així s'hauria de poder estendre a la resta de la comarca per oferir noves oportunitats a tothom i així potenciar i dinamitzar la resta de territori.

Aquest marc econòmic i social ens deixa palès que el Solsonès necessita una reformulació a nivell d'ocupació. El territori necessita noves oportunitats de treball per poder fer front a aquestes mancances ja siguin a nivell econòmic, com a nivell generacional i social.

Els serveis a les persones i a la comunitat

Els serveis bàsics d'atenció a les persones i a la comunitat, així com l'actual oferta d'equipaments educatius, sanitaris i assistencials a la comarca són certament diferents als existents fa pocs anys. El Consell Comarcal del Solsonès, com a ens prestador de serveis propis o delegats, ha estat la institució que ha assumit les tasques de coordinació i gestió dels serveis i equipaments. D'aquesta manera, tant la capital com els territoris rurals s'han anat abastint dels serveis necessaris per a la seva població, però tot i així ha existit i existeix una certa tendència a la concentració de serveis a Solsona que, en bona part, ha contribuït a refermar la seva capitalitat.

Sovint els serveis a les persones i a la comunitat dels municipis rurals es basen en l'atenció sanitària i les escoles rurals, juntament amb la celebració d'alguns cursos d'educació no formal (tallers específics) que sovint es concentren al cap de setmana. Existeixen però algunes iniciatives a Pinós, Llobera i Clariana que ofereixen tallers destinats a la gent gran entre setmana.

Els serveis educatius formals es redueixen a l'educació primària. Els municipis de Pinell, Llobera, Pinós i Riner disposen d'una escola rural com a únic servei educatiu (Clariana de Cardener no disposa d'escola rural però sí d'alguna iniciativa formativa en termes d'alfabetització informàtica).

Les escoles rurals que funcionen avui desenvolupen una funció bàsica i potser no prou reconeguda per impulsar el desenvolupament rural i l'equilibri territorial. El despoblament i l'envelliment de la població són causes que expliquen la progressiva desaparició d'algunes escoles rurals i les dificultats pel manteniment de moltes altres que continuen funcionant. La desaparició de l'escola rural de Cambrils fa deu anys, o el tancament de les escoles de Vallmanya de Pinós o Bassella (Alt Urgell) en fa cinc o sis, en són alguns exemples; totes tres desaparegueren per disminució de la matrícula. Sovint, quan les escoles rurals tanquen, la població es desplaça a viure a les capitals de comarques —alimentant el cicle de trencament i desarrelament amb l'entorn rural— i, en cas que la població no marxi, la conseqüència més directa és que el poble quedi certament mancat de vida.

Malgrat l'important funció de cohesió social i territorial, les escoles rurals presenten sovint un desajust en l'horari que finalitzen les classes i l'horari laboral dels pares, fet que s'agreuja tenint en compte l'hàbitat disseminat de la població. Aquest fet és agreujat si tenim en compte que davant la manca d'iniciatives que ofereixin activitats extraescolars al mateix municipi, realitat que força a acompanyar als nens/es a Solsona per tal de realitzar activitats extraescolars, millorant la seva formació però també ajudant a comptabilitzar la vida laboral i familiar d'algun progenitor.

Equipaments socials i culturals

La dotació d'equipaments culturals al Sud del Solsonès es basa en una xarxa de **sales d'actes polivalents i locals socials** que avui en dia podem trobar a tots els municipis on intervé el present projecte. Aquests espais —que en la majoria de casos gaudeixen d'unes bones

instal·lacions i alguns dels quals han estat renovats recentment— tenen una importància cabdal pel que fa a la funció social i cultural que aconsegueixen en els petits nuclis de població i territoris disseminats.

A banda dels locals socials, sovint associats a equipaments esportius, i en alguns casos lúdics com és el cas de Llobera i Ardèvol de Pinós que disposen d'un parc infantil, tan sols a Llobera es disposa d'una **biblioteca** tot i que en l'actualitat resta tancada. Aquest és un equipament que pot permetre una millora de les aptituds educatives dels alumnes de les escoles rurals i en aquest sentit millorar les possibilitats de conciliació familiar i laboral. Alhora cal valorar molt positivament el seu paper en la millora de la formació i promoció personal de la població en general.

Les telecomunicacions: La barrera digital

En un territori on la població disseminada és tan nombrosa, les telecomunicacions adquireixen una importància cabdal. Al Solsonès les existents passen per l'extensió del servei telefònic als llogarets i masies de la comarca; la instal·lació de radioemissores a diferents masies com a sistema de comunicació d'emergències —vinculats a les ADF a l'estiu; la instal·lació d'antenes per augmentar la cobertura de telefonia mòbil; i la progressiva implantació d'Internet.

Tot i que s'està començant a superar la divisòria digital que separa el desplegament de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) —com la telefonia mòbil i Internet— entre les zones urbanes i les rurals, al territori encara hi ha alguns problemes pel que fa a la telefonia mòbil i fixa i l'accés a Internet, que pateixen fallades reiterades i nombroses zones d'ombra.

Al 2006 quasi un 40% de les llars de la comarca disposava de connexió a Internet. No obstant això, no totes les connexions a Internet són d'alta velocitat; a dia d'avui, segons dades del Departament de Governació², només 4 poblacions de la comarca tenen accés a ADSL, corresponents a les grans centralitats de la comarca: Solsona, Cal Llarg, Sant Llorenç i el Pi de Sant Just.

Però davant de les deficiències en el desplegament de la banda ampla rural, no només han reaccionat el Consell Comarcal i la pròpia població. L'ajuntament de **Clariana de Cardener**, veient que el 2006 la banda ampla rural no arribava al municipi, ha decidit emprendre un pla propi. Per això aquest mateix any elabora un pla estratègic, amb l'objectiu d'atansar la informàtica i l'ús d'Internet a totes les cases del seu municipi. Dins d'aquest pla, cada unitat familiar és dotada de l'equipament informàtic necessari, s'ofereix formació en l'ús d'Internet i s'abona la quota de connexió a la xarxa de cada llar del municipi.

Malgrat les lentes millores en l'accés a Internet, al 2006 l'ús majoritari de la connexió a les llars domèstiques era la consulta del correu electrònic, havent-se detectat també un increment considerable en l'ús per a compres per Internet. Aquest fet és un dels handicaps més importants a l'hora de promoure una estratègia de promoció i diversificació econòmica. Aquesta realitat en general és deguda a la consolidació i intensificació de la societat de la informació —cada vegada es requereix d'aptituds per a l'ús d'eines informàtiques i telemàtiques per a la gestió de necessitats empresarials i personals—, i en concret perquè cada vegada més es limita les possibilitats de diversificació econòmica dels hàbitats disseminats i rurals a les possibilitats que ofereix el teletreball.

A la resta del territori comarcal les mancances encara existents en l'accés a Internet s'intenten suplir lleugerament amb l'existència de **telecentres**, espais on s'ofereix connexió a Internet i formació en el seu ús. Cap dels municipis on intervé el projecte presenta un telecentre.

---

² Cercador de cobertura de banda ampla rural, setembre el 2008.

Els col·lectius vulnerables

• La situació de la dona rural

El col·lectiu de dones és un col·lectiu vulnerable per les dificultats d'accés al mercat laboral, a la formació i també a l'esfera de la vida pública. Aquestes dificultats sovint es perceben com una **manca d'oportunitats generalitzada, que desemboca en un sentiment de falta d'autonomia i dificultats de realització i promoció personal**. Cal tenir en compte, però, que aquesta situació no afecta totes les dones per igual, i possiblement té més afectació sobre aquelles dones en una franja d'edat superior als 30 o 40 anys, així com aquelles que habiten en el marc de les comunitats rurals, tan esteses a nivell comarcal.

Un dels axiomes d'aquesta de desigualtat és la qüestió de **l'educació i les oportunitats formatives**. Aquest factor, que des de sempre ha estat determinat com una variable important per analitzar les situacions d'exclusió social, també explica en part les desigualtats entre sexes. A més, cal tenir en compte que les desigualtats en l'àmbit formatiu sovint es tradueixen en **desigualtats en el treball i l'àmbit laboral**.

El factor anterior és un dels causant de la **desigualtat en la ocupació**. Segons les últimes dades disponibles sobre la taxa d'activitat i d'atur al Solsonès per sexes, el 2001, 4 de cada 10 persones que tenien o buscaven feina (població activa) eren dones. Pel que fa a la taxa d'atur, si bé és relativament similar entre homes i dones entre 16 i 24 anys, a mesura que s'incrementa l'edat la situació de les dones s'agreuja i la seva taxa d'atur supera la masculina. Del total de població desocupada, un 58% són dones. Aquestes dades evidencien, doncs, una desigualtat d'accés al mercat laboral.

La **supeditació tradicional del rol de la dona a la figura de l'home** és una situació que, tot i que en els últims anys sembla que s'està superant —si més no en els casos de dones més joves—, encara continua molt present en determinats contextos. Darrere d'aquest fet trobem la **pressió social i cultural** que encara rep la dona en l'àmbit familiar i local. Les dones no han deixat de ser responsables de l'àmbit domèstic i, molt sovint, han d'assumir el rol de treballadores fora de la llar i compaginar-lo amb el rol domèstic tradicionalment assignat. En termes generals, la manca d'oportunitats a la qual sovint fa referència el col·lectiu de dones, ve donada pel context i per l'ofec i la pressió que els suposa haver d'assumir certs rols que encara avui la societat patriarcal els continua assignant, i que es basen principalment en la cura de la llar, de les persones grans i dels fills/es.

• La gent gran i els joves

La integració dels factors anteriors fa que la població del Sud del Solsonès rebi també els efectes de l'èxode rural que ha culminat en una població envellida.

Si bé l'envelliment és una característica de l'estructura demogràfica de les societats occidentals, aquest s'agreuja a les comunitats rurals, i també ho fan les seves conseqüències. La taxa d'envelliment del Solsonès és un 3% superior a la mitjana catalana i la taxa de dependència senil és també superior. Però l'envelliment dels municipis on intervé aquest projecte és també superior a la mitjana del Solsonès, doncs com més caràcter rural tenen els municipis major és l'envelliment. A La Molsosa, segons el padró del 2007, un 25% de la població tenia més de 65 anys, a Pinós un 23%, a Llobera un 27% i finalment Clariana un 11%. Excepte a Clariana, cap d'aquests municipis ha promogut projectes d'atenció a la dependència de manera específica.

Si bé el col·lectiu de dones presenta una vulnerabilitat associada a criteris de subjectivitat i de valoració social —patriarcat i tradicionalisme principalment—, pel que fa als col·lectius de joves i gent gran són situacions de caràcter més objectiu les que causen les situacions de possible discriminació: la qüestió de l'edat i la seva relació amb el mercat laboral és, en parlar d'aquests col·lectius, un dels principals factors a considerar, al marge de les percepcions socials existents.

Així doncs, si bé els col·lectius de joves i gent gran no estan carregats d'una subjectivitat negativa, sí que presenten unes dificultats que ens porten a definir-los com a col·lectius de risc. Entenem aquest risc com la probabilitat que no puguin satisfer les necessitats bàsiques a la comarca i, o bé marxen d'aquesta, o bé han de gaudir d'un suport social que, si no existeix, els situarà immediatament en una situació molt propera a l'exclusió social.

El col·lectiu de **gent gran** es troba també en una situació d'especial vulnerabilitat. L'elevat grau d'envelliment, sumat al despoblament i la dispersió de les zones més rurals, converteix qualsevol situació que pugui reportar dificultats a aquest col·lectiu en una problemàtica d'exclusió a tenir molt en compte. Entre els factors que caracteritzen la situació general del col·lectiu de gent gran destaca el **dèficit de serveis a la gent gran en territori rural**. Tret de Solsona i Sant Llorenç, no hi ha cap altre municipi que presenti centres de dia o residències per a gent gran.

Altres factors que influeixen en la vulnerabilitat del col·lectiu i que estan íntimament relacionats amb els serveis que el present projecte pretén oferir són:

La difícil però necessària autonomia. Totes aquestes problemàtiques obstaculitzen l'autonomia de la gent gran i agreugen molt la situació d'aquelles persones que viuen soles. En l'actualitat, quasi un 20% de les dones majors de 65 anys viuen soles, en contrast amb un 10% d'homes.

La sensació de càrrega familiar. Tot i així, l'estructura familiar del món rural determina que sigui molta la gent gran que encara gaudeix del suport de viure en la llar familiar. En aquests casos, on són les dones —filles o joves— les que adquireixen el tradicional rol de cuidadores de la gent gran, es poden crear situacions en què l'ancià o anciana dependent desenvolupi una sensació de càrrega familiar, que els pot fer sentir incòmodes i perjudicar-ne seriosament l'autoestima.

Entre els factors relacionats amb el present projecte que incrementen el grau de vulnerabilitat dels **joves** del territori trobem la dificultat **d'accés a la formació** que s'accentua si tenim en compte les barreres digitals que limiten les possibilitats de la formació a distància; la manca de **llocs de treball** que és parcialment solventable amb un accés a Internet que et permeti el teletreball i alhora faciliti una formació integral en l'ús d'aquesta eina; i el **miratge urbà**, sovint vinculat a la manca d'oferta cultural, i les diferències entre el patró de consum de les àrees urbanes i rurals. Creiem que el present projecte pot intervenir en aquest darrer factor en la mesura que ofereix un espai d'oci i entreteniment, i també en la mesura que cada vegada es dedica més temps d'oci a la navegació, consulta i comunicació via Internet, de la mateixa manera que Internet esdevé també un mecanisme de consum cada vegada més usual.

2.2. RESUM DE LA CONCLUSIÓ DE LA DIAGNOSI PARTICIPATIVA ENTORN LA PROMOCIÓ ECONÒMICA I ELS SERVEIS, PRESENT A LA PUBLICACIÓ FINAL DEL PROJECTE ESPAIS

L'abandonament de les explotacions agràries

[Si donés per viure..... molts joves s'hi quedarien]

En els darrers anys, degut a la conjuntura econòmica actual, i en concret del mercat mundial de productes agraris, han estat moltes les explotacions agràries que s'han abandonat i, amb elles, també ho han fet els pagesos i pageses. D'aquells que hi romanen, 6 de cada 10 titulars —dels 407 que queden— tenen més de 50 anys. La baixa rendibilitat del sector provoca un desencís en els joves envers l'activitat, amb la conseqüent dificultat de relleu generacional i l'envelliment dels qui s'hi mantenen.

Les dificultats d'intensificar les explotacions al nord de la comarca fa que el seu abandonament així com l'envelliment dels titulars, sigui en molt més intens que a la zona sud. A més, cal tenir present que la baixa dotació de serveis

públics, així com l'aïllament i la distància als centres proveïdors dels mateixos, no faciliten les condicions de vida en un hàbitat disseminat.

L'elevat cost de l'activitat agrària, el control per part les empreses integradores i distribuïdores sobre el volum de producció i preu del producte agrari, i la competència deslleial amb les produccions d'altres territoris, fa que moltes de les explotacions agràries siguin poc rendibles. Davant d'aquest panorama, l'associacionisme en la producció -i inclús distribució o comercialització- permetria en part incrementar la rendibilitat econòmica d'aquestes. Malauradament, però, les iniciatives d'agricultura associativa són escasses al Solsonès.

[A la nostra edat, quina activitat vols que es comenci?! Això ho ha de fer gent jove. Quina activitat començarem nosaltres si d'aquí 10 anys hem de plegar!]

Una comunitat desmotivada i envellida, limita moltíssim les iniciatives per desmarcar-se de la PAC, i de la dependència a les grans empreses que condueix a què s'importin productes que la comarca ja disposa. En definitiva, iniciatives innovadores que permetrien acostar el valor afegit del producte agrari al productor com ho són la transformació i la venda local o l'aposta per productes diferenciats -amb distintius de qualitat o de qualitat diferenciada dels convencionals-, que permetrien l'autonomia i estabilitat de les explotacions.

En una comarca amb un patrimoni agrari i natural divers, cercar iniciatives de complementarietat entre explotacions i produccions de diferents zones de la comarca i diferents finques és una oportunitat molt plausible tant pel manteniment d'explotacions com del propi patrimoni agrari. Pel moment, a la comarca ja existeixen algunes iniciatives prou interessants com l'existència d'alguns circuits locals del producte i les iniciatives de diversificació productiva com exemple la venda de cereal a petites empreses productores de pinso de la mateixa comarca, que alhora el ven a ramadera locals .

L'abandonament de l'activitat agrària, i en definitiva del territori, està íntimament relaciona amb la pèrdua del paisatge rural com a element identitari de la comarca, agreujant-se, així, el desconeixement de la pagesia per part de la societat en general. En concret, l'abandonament de l'activitat forestal incrementa també el risc d'incendis i de nou reforça el sentiment de desencís i el pessimisme en quant a les possibilitats d'innovació.

L'educació

La valoració que a nivell subjectiu es fa tant de l'existència de les ZER's com a model educatiu adaptat al territori o dels centres de formació i investigació és en bona part satisfactòria. En el cas de l'escolar rural es concep com a un element bàsic per a l'equilibri territorial en les zones rurals. Tot i així existeixen certes demandes pel que fa a la millora, el manteniment i la modernització principalment d'aquestes escoles. Val a dir que aquestes, tot i desenvolupar un paper central pel que fa a la cohesió territorial i social en els petits municipis, encara avui, se'ls reconeix poc la gran labor que desenvolupen. Pel que fa a les iniciatives formatives com el Centre Tecnològic Forestal o l'Escola de Capacitació Agrària d'Olius es consideren pilars fonamentals per a la formació i l'adaptació d'estudis mitjans i superiors a la realitat de la comarca.

Pel que fa a altres equipaments educatius com centres de secundària o les llars d'infants es posa de manifest una vegada més la tendència a la centralització que existeix en la majoria dels serveis. Aquesta concentració als municipis de Solsona i Sant Llorenç en alguns casos pot resultar positiva per als alumnes dels nuclis rurals en tant que conèixer d'una altre realitat més urbana però per altre banda a la llarga pot acabar esdevenint un aspecte negatiu pel que fa al desarrelament d'aquests alumnes en el seu poble d'origen.

Envelliment de la població

Les tendències migratòries dels anys 60' i 70' protagonitzades per joves i persones de mitjana edat van provocar un important descens de la població que es traduí en un augment proporcional de la gent gran a la comarca i un encara major envelliment de la població en les dècades següents. Aquest èxode de persones joves en edat de tenir fills, i una situació generalitzada de la fecunditat a la baixa a tot Catalunya va provocar que en els dècades següents les taxes de natalitat caiguessin exponencialment provocant així l'estancament del nombre la població i fins i tot la seva davallada.

Al Solsonès el pes de la població major de 65 anys és més elevat que la mitjana Catalana. Aquest fet comporta una sèrie de problemàtiques associades que en molts casos es tradueixen en dependències de la població major de 65 cap a la població de mitjana edat. Malauradament, la manca d'equipaments i serveis socials fa que aquestes dependències recaiguin recauen sobre el nucli familiar i més concretament sobre la dona. L'aïllament de moltes masies i de les zones rurals -on sovint s'accentua la tendència a l'envelliment- no afavoreix gaire al fet de solucionar aquestes dependències, que sovint comporten mobilitat obligada per qüestions mèdiques o assistencials que haurà d'assumir el nucli familiar.

L'envelliment de la població no només té conseqüències a nivell poblacional sinó que provoca dificultats per al relleu generacional de les explotacions agràries i els negocis familiars com botigues i comerços. Aquest fet s'agreuja més en el cas de l'èxode rural dels joves que marxen per establir-se a la ciutat i treballar en altres professions, sovint més qualificades. Aquest envelliment poblacional provoca una manca de dinamisme en el territori que es pot traduir en que siguin poques les persones que impulsin projectes i propostes que vagin més enllà de les pautes convencionals.

L'accés al món laboral entre les dones i els joves

L'accés al mercat laboral presenta una sèrie de condicionants pel que fa a als col·lectius de dones i joves. Una discriminació que en el cas dels joves s'atribueix a la inexperiència i la falta de compromís, i en el cas de les dones pel prejudici del rol de mare i cuidadora i per una innecessària restricció de diverses ocupacions al gènere masculí.

La flexibilització del mercat laboral per una banda porta implícit el fet d'haver d'adaptar-se constantment a noves situacions, horaris i funcions i per l'altra que moltes de les feines siguin de caràcter temporal. Avui en dia difícilment un jove pot aspirar a tenir un ofici a la mateixa empresa tota la vida. Aquest fet, malgrat pot semblar com una situació de relativa llibertat respecte el mercat laboral, esdevé una font d'inseguretat econòmica en cas de voler emancipar-se, accedir a l'habitatge o plantejar-se formar una família.

A més d'aquests elements la baixa especialització i una baixa correspondència entre formació i ocupació, agreugen les problemàtiques d'accés al mercat laboral, ja sigui per a què no s'oferten llocs de treball per a les dones, o bé per què els joves no troben feina d'allò que han estudiat o amb el que s'han especialitzat.

En el mateix sentit, la manca d'iniciatives que fomentin la conciliació entre vida laboral i familiar per a les dones, i la poca estratègia de creació de llocs de treball especialitzats que tinguin en compte el potencial comarcal i la formació dels joves, són factors que no ajuden a solucionar la problemàtica de l'accés al mercat laboral.

Dèficit de serveis a les zones rurals

[A nivell d'assistència mèdica existeixen els consultoris locals, però l'assistència és massa poc freqüent i tampoc n'hi ha a tots els municipis...] "...si parlem d'hospitalitzacions per a qualsevol cosa que impliqui tractament d'aguts t'has de desplaçar a Manresa, Igualada o Berga, i algunes persones d'Odèn van a l'hospital de la Seu d'Urgell...]

L'oferta de serveis a les persones presenta una certa desigualtat entre zones rurals i zones urbanes. La concentració de serveis a les àrees urbanes s'ha incrementat pel progressiu despoblament de les zones rurals. En el cas del Solsonès, la centralitat que juguen Solsona i Sant Llorenç en aquest sentit és cabdal. La distribució territorial d'aquests s'estableix segons criteris d'eficiència i centralitat; una distribució definida en la majoria de casos mitjançant criteris urbans.

Tot i així, la importància que juguen les zones rurals a la comarca fa que no es pugui dissociar els serveis d'aquesta realitat dispersa. És per això que en algunes qüestions puntuals —en l'àmbit sanitari, educatiu i assistencial— s'ha tingut en compte aquesta realitat, incorporant mecanismes de flexibilització i descentralització del servei. Aquest és el cas dels dispensaris mèdics locals, l'escola rural o el programa de teleassistència i atenció domiciliària promogut des dels Serveis Socials d'Atenció Primària. Aquests serveis, tot i ser dirigits des de la centralitat, s'implementen de forma dispersa i intentant donar resposta a les necessitats específiques de l'àmbit disseminat. No obstant això, no podem parlar d'aquesta mateixa sensibilitat en molts d'altres serveis.

Els grans equipaments com els Centres d'Atenció Primària, els equipaments hospitalaris, els instituts, les llars d'infants, les farmàcies o els serveis especialitzats per a la tercera edat, tendeixen a estar concentrats a Solsona i Sant Llorenç. El mateix passa amb els serveis generals com l'administració, les grans xarxes de transport, el comerç o els serveis a les empreses. Per tant, no és d'estranyar que les persones que viuen en zones rurals hagin hagut d'adaptar les seves pautes de vida a una imperant tendència a la mobilitat i a l'ús del transport privat, per poder disposar de tots aquells serveis necessaris en el seu dia a dia.

Una mobilitat obligada intracomarcal que, si bé avui en dia sembla certament interioritzada com a pauta de vida en les zones rurals, pot suposar un greuge per a aquells sobre els quals recau el pes de les persones dependents, com els avis o els fills. En el cas de l'oferta formativa en estudis mitjans i superiors o del servei d'atenció mèdica hospitalària, aquest dèficit ja no es restringeix a les zones rurals, sinó que afecta també la població dels centres urbans —que es veu obligada a desplaçar-se fora de la comarca.

La divisòria digital

En plena era de la informació la societat s'organitza entorn xarxes regides per les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC's). La *divisòria digital* separa un territori que té accés a aquestes tecnologies i a les seves oportunitats, d'un altre territori, molt sovint rural, que en queda exclòs. En la comunicació i l'ús del temps d'oci cada vegada hi pren més força l'ús d'Internet. Si bé aquest fet ja suposa importants greuges entre les diferents oportunitats de desenvolupament dels territoris, el fet de què aquests existeixen en un territori dispers i rural l'intensifica, encara més tenint en compte el dèficit existent en algunes zones en quant a cobertura de telefonia mòbil i correcte funcionament del telèfon fix.

No disposar de l'accés a Internet impossibilita la consolidació de molts possibles nous jaciments d'ocupació basats en el teletreball i inhibeix la possibilitat de disminuir la mobilitat obligada de la població per gestions administratives o de serveis a les persones. A més, disposar d'una bona xarxa de comunicació en base a les noves tecnologies de la

comunicació permetria incrementar la oferta formativa a distància, oferiria una gran oportunitat en el sector de la venda directa i de proximitat, i afavoriria la consolidació de xarxes de cooperació.

Tot i així el Solsonès disposa avui del programa específic *Solsonès Connecta't* que, gestionat des del Consell Comarcal, té l'objectiu de superar aquesta divisió digital. Amb tot, però, a dia d'avui encara existeixen molts pobles i nuclis de la comarca que no disposen d'una connexió a Internet que els permeti situar-se a la banda positiva d'aquesta divisió digital.

2.3. FRAGMENTS DE LA CONCLUSIÓ DE L'ANÀLISI DE POSICIONAMENT SOCIOPOLÍTIC: ELABORACIÓ DE L'ESTRATÈGIA DE DESENVOLUPAMENT, DE LA TAULA DE TREBALL TERRITORIAL DEL SUD, S'IMAGINA L'HORIZÓ DESITJABLE PELS SERVEIS A LES PERSONES AL 2028

Els serveis i la qualitat de vida al 2028...

...els petits nuclis recuperarien habitants...

1. Solsona continuaria essent el gran nucli de població de la comarca.
2. Es preservarien els petits municipis; s'invertiria la tendència de l'envelliment i el despoblament a les zones rurals gràcies a un creixement ordenat i equilibrat tant a nivell urbanístic com de població.
3. Milloraria la imatge dels pobles i de l'entorn mantenint els pobles i boscos nets, l'entorn ben cuidat i arreglat.

...el treball es diversificaria...

1. Es crearia més treball qualificat i més diversificat, sobretot pel que fa a la dona rural i de mitjana edat.
2. S'apostaria per la petita indústria en les zones rurals; sobretot indústria artesana i familiar.
3. Es potenciaria l'arribada i la utilització de les noves tecnologies.

L'educació a tot arreu i per a totes les edats...

1. Es crearia un servei d'escoles bressol adaptat als nuclis dispersos.
2. S'afavoriria i potenciaria la imatge de l'escolar rural com a agent educatiu de qualitat.
3. Es fomentarien les activitats lúdiques i formatives per a totes les edats.
4. Hi hauria un major nombre de serveis d'esplai i educació no formal (biblioteques, centres de recursos...).
5. Hi hauria un augment de la oferta d'estudis mitjans, superiors i de formació d'adults. Es potenciarien els estudis relacionats amb l'entorn i els recursos de la comarca.

Algunes propostes més....

1. Es crearia un servei de gestió de recursos.
2. Es fomentaria l'associacionisme a nivell municipal com a sistema de cohesió i solidaritat veïnal.

2.4. RESUM DE LES ACCIONS DEL PAI DEL SOLSONÈS

NOTA: degut a l'extensió del document, no s'ha pogut adjuntar directament al projecte. Consulteu-lo a la documentació adjunta de l'Annex 1.

2.5. MEMÒRIA DE LES TASQUES REALITZADES FINS AL MOMENT EN EL MARC DE LES DIFERENTS TROBADES DELS GRUPS D'INTERÈS

Davant de la consulta traslladada a totes les entitats del municipis del Sud del Solsonès sobre quines són les accions que consideren més importants a implementar, al municipi de Pinell de Solsonès, sorgeix amb força la iniciativa d'utilitzar els equipaments de l'escola rural per a usos socials, amb l'objectiu d'oferir serveis a la població i alhora donar a conèixer l'escola rural. Fins al moment s'han celebrat dues trobades del grup d'interès en les quals hem anat definint tasques per tal de poder anar desenvolupant el projecte.

Entre aquestes trobades i entrevistes el projecte ha anat modificant els seus objectius i abast territorial.

Al principi el projecte proposat des de Pinell era utilitzar els equipaments de l'escola rural per a oferir un servei d'accés a Internet, fax i formació entorn les noves tecnologies i també empresarial. Per tal de garantir l'accés al servei de persones que tenen nens o gent gran al seu càrrec, es va decidir de complementar el servei amb serveis de biblioteca i d'atenció als nens i gent gran. Alhora l'extensió d'aquests serveis ens permetria solventar la problemàtica de serveis de biblioteca i activitats extraescolars a les zones rurals.

En el transcurs de les trobades ens varem adonar que aquests serveis interessaven també a altres municipis veïns amb els quals es treballava en el projecte de viver d'empreses descentralitzat (Clariana de Cardener i Llobera). Es va veure que el projecte de Pinell podia oferir també algunes funcions complementàries del viver d'empreses i que la resta de serveis propis d'un viver es podrien solventar amb el ja existent viver d'empreses del Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya, el Rural Living Lab, molt pròxim físicament al territori.

Per tots aquests motius finalment aquest projecte s'ha ampliat a 4 municipis de la comarca (Pinell, Llobera, Clariana i Pinós, que s'hi va afegir posteriorment). Cadascun d'aquests oferirà un espai on s'oferiran els serveis anteriorment exposats.

La organització del projecte es basa en metodologies participatives i en el treball en xarxa. Per aquest motiu el seguiment del projecte es du a terme des d'un grup d'interès format per persones i entitats 'interessades' en el projecte. Aquestes trobades són de convocatòria oberta i es comuniquen a tota la població. Fins al moment s'han dut a terme dues trobades pel projecte proposat per Pinell, i dues més pel projecte de viver d'empreses descentralitzat. Fóu en la darrera trobada del viver d'empreses descentralitzats, on hi assistí diferents persones comunes amb el grup d'interès del projecte que s'impulsava des de Pinell, que es va proposar la fusió dels dos projectes. Des de llavors s'ha consultat la idoneïtat d'integració de les dues iniciatives als membres del grup d'interès de Pinell i s'ha consensuat el present projecte.

Amb la integració dels dos projectes el grup d'interès actual és format per: el Telecentre, el Pla Inicia, i el Rural Living Lab – tots tres del Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya-, el Consell Comarcal del Solsonès, l'Ajuntament de Clariana, l'Ajuntament de Llobera, l'Ajuntament de Pinós, l'Ajuntament de Pinell de Solsonès, les escoles rurals de la zona (Sant Climent de Pinell de Solsonès, Freixinet de Riner, i s'han iniciat els contactes amb l'escola de Llobera i d'Ardèvol), l'Associació l'Arada i persones particulars dels municipis. S'està gestionant la integració d'altres entitats del territori.

NOTA: Formen part del grup d'interès tots els ajuntaments que conformen l'**Agrupació de Municipis del Sud del Solsonès**, excepte La Molsosa, que dona suport al projecte però no està interessat en la seva implementació.

A les trobades es revisen les tasques desenvolupades entre trobada i trobada i se n'adjudiquen de noves, sempre tenint en compte que **la mínima implicació és l'assistència a les trobades i que a partir d'aquest nivell es pot esdevenir en una implicació més intensa gestionant directament tasques associades al projecte o compartint recursos que la persona o**

entitat disposa. El treball en xarxa és un objectiu però alhora una eina que ens permet la cogestió i autoavaluació del projecte , així com la cooperació entre iniciatives ja existents. Cada membre del grup d'interès disposa d'un dossier de seguiment del projecte, on hi consten també els recursos existents útils per la implementació del projecte.

Les tasques desenvolupades dins del projecte ESPAIS i el projecte ACTUA fins al moment ens han permès copsar les necessitats d'intervenció al territori en la dotació de serveis de proximitat i definir el projecte de promoció econòmica vinculat amb els serveis al territori i en especial als col·lectius de risc. S'han identificat 3 dels 5 espais socials on s'ubicaran els serveis que es desprenen d'aquest projecte i s'ha definit els grans serveis que aquest projecte ha d'oferir i que es presenten en aquest document.

En l'actualitat resta la part més important, l'execució real del projecte , motiu pel qual en l'actualitat es cerca el finançament necessari per tal de dur-lo a terme.

3. OBJECTIUS DEL PROJECTE.

OBJECTIUS GENERALS

- 1. Increment i millora de la l'ocupació*
- 2. Millorar l'oferta formativa i educativa descentralitzada per a millorar la competitivitat de les iniciatives locals.*
- 3. Millorar el dèficit de serveis de les zones rurals*
- 4. Potenciar l'escolar rural*
- 5. Cerca de vies d'integració sociolaboral, cultural i formatives per als col·lectius de risc (dones, joves i gent gran)*

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- 1. Increment de l'ocupació*
  - 1.1 Creació directa de llocs de treball.
  - 1.2 Creació de llocs de treball indirectes.
  - 1.3 Millorar la qualificació professional dels beneficiaris del projecte.
  - 1.4 Dotació d'eines formatives i iniciatives motivadores per fomentar l'autoocupació i l'emprenedoria en els territoris rurals tant a nivell de serveis com de les activitats productives convencionals.
- 2. Millorar l'oferta formativa i educativa descentralitzada*
  - 2.1 Crear oferta formativa adaptada a les necessitats i la voluntat d'aprenentatge dels beneficiaris.
  - 2.2 Facilitar l'accés a les Tecnologies de la Informació i altres eines útils per a l'oci o la gestió empresarial.
  - 2.3 Augmentar la competitivitat de les iniciatives locals.
- 3. Millorar el dèficit de serveis de les zones rurals.*
  - 3.1 Oferir serveis culturals destinats especialment a les persones joves, gent gran, i dones.
  - 3.2 Oferir serveis a les persones que permetin millorar la conciliació familiar i laboral de la dona treballadora.
  - 3.3 Oferir un ventall d'activitats extraescolars o formació no reglada tant per a joves (complement educatiu en les escoles rurals) com per a la gent gran, inexistents actualment en el territori.
- 4. Potenciar l'escolar rural*
  - 4.1 Millorar les possibilitats de conciliar la oferta educativa formal i no formal al mateix territori.
  - 4.2 Adaptar la oferta d'activitats extraescolars i la oferta bibliogràfica a les necessitats de l'alumnat escolar.

- 4.3. Treball conjunt i en xarxa entre les escoles rurals.
- 4.4. Visibilitat i valoració positiva de les tasques que desenvolupa actualment l'escola rural i les que pot desenvolupar en un futur.

5. Cerca de vies d'integració sociolaboral, cultural i formatives per als col·lectius de risc (dones, joves i gent gran)

5.1 Creació de programes formatius per a una millor qualificació d'aquests col·lectius (principalment destinat a dones i joves).

5.2 Foment de vies d'autoocupació i autoempresa orientades a satisfer serveis no existents en les zones rurals (principalment destinat a dones i joves).

5.3 Oferta de programes d'oci o lleure als col·lectius que no estan en edat de treballar (principalment destinat a joves menors de 15 anys i gent gran major de 65 anys).

4. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

El present projecte amplia les funcions d'espais municipals o escolars existents, siguin en desús (en el cas de Pinell de Solsonès) o en ús.

Les motivacions del projecte es deriven de les situacions anteriorment esmentades i per tant se'n desprèn la necessitat d'aprofitar certs espais municipals existents per tal de dotar-los de nous usos i funcionalitats que puguin pal·liar l'actual dèficit de serveis que es viu sobretot en les zones disseminades en l'àmbit de d'educació no formal i serveis culturals, i promoure la formació professional, millorar la gestió empresarial i promoure la diversificació de l'economia rural, sempre posant especial èmfasi en els col·lectius de risc o vulnerables com a receptors.

La combinació de la oferta de serveis culturals (biblioteca, servei de ludoteca) i d'activitats específiques per a persones grans i nens/es (tallers, formacions, ...) , amb l'accés a Internet i a la formació empresarial (recerca de feina, formació empresarial general i específica, gestió econòmico-financera de l'empresa) destinada als col·lectius vulnerables, especialment en el cas de les dones, permetrà fer ús dels serveis conciliant la vida familiar i laboral.

El projecte consisteix en :

- (1) Identificació i adequació dels locals socials des d'on s'oferiran els serveis.
- (2) Definició de serveis específics relacionats amb :

▣▣ Serveis culturals i educatius:

1.1 Adaptació o creació d'una biblioteca rural a cada municipi implicat.

1.2 Oferta de formació no formal destinada especialment a la gent gran i als nens/es (oferta d'activitats extraescolars destinat principalment als alumnes de l'escola rural –excepte en el cas de Clariana de Cardener-).

1.3 Cursos d'alfabetització informàtica.

1.4 Cursos d'ofimàtica.

▣▣ Servei de formació empresarial i ús del programari informàtic, centrat en l'ús del programari EINESTIC i en programaris complementaris:

2.1 Oferta de cursos de formació empresarial en general: Com crear una empresa, com gestionar una empresa.

2.2 Oferta de cursos de formació i emprenedoria empresarial específica per a nous jaciments d'ocupació.

2.3 Oferta de cursos de formació i emprenedoria empresarial específica per a sectors predominants: gestió empresarial de l'explotació agrària, gestió empresarial de les iniciatives de turisme rural.

2.4 Oferta de cursos de formació entorn l'emprenedoria empresarial en sectors estratègics: energies renovables, comercialització directa del producte agrari, nous serveis turístics i de promoció cultural, serveis de neteja forestal, serveis comunitaris i serveis a les persones.

Aquesta darrera oferta formativa és especialment important per a la integració laboral de la dona tenint en compte la seva experiència en el sector, tot i que massa sovint en forma d'economia submergia.

2.5 Desenvolupament d'aptituds i eines per al treball en xarxa i de forma cooperativa amb iniciatives existents.

2.6 Formació en l'ús de d'Internet per a la gestió de tràmits administratius i en el consum de serveis bàsics (per exemple, la xarxa sanitària)

III Servei d'accés a Internet, escàner, fotocopiadora i fax.

Nota: cada curs formatiu tindrà una durada aproximada de 20 hores. La oferta formativa i educativa es revisarà trimestralment, tenint en compte que a les àrees rurals les tasques varien substancialment depenent de l'estació de l'any en què ens trobem. Cada formació oferirà 10 places.

Els serveis de formació empresarial es coordinaran amb els serveis del Pla Inicia, del Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya, que ofereix eines i recursos per a la promoció empresarial i l'autoocupació, i el Viver d'Empreses del Solsonès, que ofereix serveis d'assessorament empresarial.

- (3) Definició de l'horari d'obertura de cada local i de la rotació entre els diferents locals de la oferta formativa. L'horari d'obertura de cada local s'adaptarà a les necessitats de cada municipi. Pel què fa a l'oferta formativa aquesta serà rotativa entre les diferents poblacions i entre tots els usuaris potencials es definirà el seu horari.
- (4) Cerca de vies de finançament i/o autofinançament per a la continuació de l'oferta del servei.

Els ens locals implicats es comprometen a cedir l'espai i a solventar les despeses derivades de la connexió a Internet i el servei de fotocopiadora, escàner i fax. Per tant la necessitat de cercar vies de finançament es correspon amb la necessitat de contractar dinamitzadors de l'espai. Pel què fa a la persona encarregada de la gestió de cada local, aquesta es podrà complementar amb la participació d'una xarxa de voluntaris de cada poble.

El projecte comparteix funcions amb el **punt Òmnia**, projecte preventiu i socioeducatiu que, mitjançant l'ús de les noves tecnologies de la informació i comunicació (TIC) , promou l'autonomia de les persones i un element de participació afavoridor de la cohesió social. És un servei d'accés a les noves tecnologies obert a tothom que , dinamitzat per un professional, detecta les necessitats d'aprenentatge específiques del territori i es promou l'aprenentatge

individual i col·lectiu a partir d'un model educatiu d'intervenció que fomenta la socialització i la integració social, transmetent valors democràtics, solidaris i participatius.

És per aquest motiu els serveis formatius i d'oci relacionats amb les noves tecnologies del projecte es pot presentar també com a **punt Òmnia rural**, compartit entre els 5 municipis on intervé el projecte.

Els 5 locals socials que formen part del projecte comptaran amb dos dinamitzadors/es de l'espai (o dinamitzadors del punt Òmnia) que oferiran els serveis de manera rotativa. Aquesta rotació en complementarà amb la gestió de l'espai de cada local per part d'un treballador/a propi de cada espai que, de ser possible gestionarà les tasques educatives específiques de tallers o activitats extraescolars o destinades a la gent gran. En cas de no ser possible es contractaran educadors específics per a cada taller.

5. DESCRIPCIÓ DELS BENEFICIARIS ALS QUALS S'ADREÇA

El projecte està dirigit als diferents col·lectius dels territoris rurals on s'ubica el servei. En aquest sentit els beneficiaris potencials directes són 1017 persones.

No obstant cal tenir en compte que els col·lectius especialment beneficiats seran els persones en atur, els col·lectius vulnerables (dones, gent gran i joves) i empresaris agrícoles i del sector turístic.

6. DEFINICIÓ DELS RESULTATS ESPERATS

---

1. Creació directa de 7 llocs de treball.
2. Millora de la qualificació professional i de la formació en la gestió i promoció empresarial i econòmica en general.
3. Millora de la gestió i promoció empresarial i econòmica en el sector agrari, de les energies renovables, neteja del sotabosc, turisme i promoció cultural, i serveis a les persones i a la comunitat.
4. Millora de les aptituds en l'ús de les TIC: Alfabetització informàtica.
5. Millora en l'ús i maneigament de programari a nivell d'usuari.
6. Millora en l'ús i maneigament de programari a nivell empresarial.
7. Capacitació en la gestió dels tràmits administratius.
8. Conciliació de la vida familiar i laboral
9. Reducció de la mobilitat obligada per activitats formatives i educatives no formals i extraescolar.
10. Increment de les oportunitats laborals i de la ocupació, especialment pels col·lectius de risc.
11. Millora de la qualitat de vida de les persones grans.
12. Millora de les oportunitats laborals i ocupacionals dels joves.
13. Creació d'espais de relació, formació, informació i participació en la comunitat.
14. Millora de la responsabilitat col·lectiva en el devenir del territori, i execució d'aquesta.
15. Promoció social, econòmica i personal del territori.
16. Millora de les aptituds del treball en xarxa i de forma cooperativa.

7. DEFINICIÓ DE LES EINES I MECANISMES D'AVUACIÓ

La metodologia participativa en què es basa el projecte fa que l'avaluació sigui constant en les trobades del grup d'interès, cada un dels quals disposa d'un dossier de seguiment del projecte.

Alhora el blog del projecte publicarà les diferents actes de les trobades i es podrà analitzar directament l'assoliment dels objectius proposats en cada una d'elles.

Indicadors de seguiment:

- 1) Grau de distribució de les trobades del grup d'interès al territori. Nombre i tipus de mitjans utilitzats.
- 2) Nombre i perfil d'assistents a les trobades del grup d'interès.
- 3) Nombre i tipus de tasques que desenvolupen els membres del grup d'interès i que no és el coordinador/a del projecte.
- 7) Grau d'assoliment del calendari del projecte.
- 8) Variació dels membres del grup d'interès.
- 9) Nombre i perfil dels alumnes als cursos de formació
- 10) Nombre i perfil dels usuaris de la biblioteca
- 11) Nombre i perfil dels assistents als tallers, per grups d'edat i sexe.
- 12) Nombre d'edicions dels tallers i formacions.
- 13) Grau de satisfacció dels cursos i dels tallers (resultat de les enquestes)
- 14) Nombre i tipus d'empresaris que gestionen el seu projecte econòmic amb programari informàtic adaptar.
- 15) Nombre i tipus d'iniciatives econòmiques de nova creació.
- 16) Nombre i tipus d'iniciatives econòmiques empreses per dones i joves.
- 17) Disminució del viatges obligats escola rural-activitats extraescolars.
- 18) Disminució dels viatges obligats per tràmits administratius.
- 19) Millora en la disponibilitat del temps de les dones.

8. DEFINICIÓ DELS RECURSOS NECESSARIS PER DESENVOLUPAR EL PROJECTE

Recursos Humans contractats. (definint tasques i temps de dedicació) **1. Coordinador del projecte** (10 mesos de contracte a 20 hores setmanals).
Tasques a desenvolupar:
– *Coordinació i gestió dels grups d'interès.*
– *Seguiment exhaustiu del projecte i aplicació dels sistemes de seguiment.*
– *Gestió i captació de noves necessitats i adaptació del projecte.*

Recursos Humans contractats. (definint tasques i temps de dedicació) **2. Dinamitzador** (3 cursos per municipi i per trimestre, itinerant als 5 municipis)
Tasques a desenvolupar:
– *Docència*
– *Alfabetització informàtica i tràmits administratius*
– *Detecció de noves necessitats formatives.*
– *Vetlla pel material i pel correcte funcionament de l'espai*

3. Gestor de l'espai (5 llocs de treball a 10 hores setmanals, un per espai)
Tasques a desenvolupar:
– *Tasques de bibliotecari*
– *Tallerista d'activitats extraescolars o d'educació no formal.*

4. Si s'escau, talleristes (pressupostat 4 amb una dedicació de 10 hores

---

setmanals aproximadament). Aquests seran contractats en aquells casos que el gestor de l'espai no pugui gestionar els tallers.

-Conducció dels tallers quan el gestor de l'espai no els pugui dur a terme.

Recursos Materials per les activitats

-Ordinadors (21 ordenadors fixes, i 7 ordenadors portàtils)

-Escàner (5, un per municipi)

-Fotocopiadora (5, un per municipi)

-Fax (5, un per municipi)

-Material d'oficina: fulls, bolígrafs, arxivadors, ...

-Adaptació d'espais (obres, cadires, taules, estanteries)

-Material d'aprenentatge (llibres, quaderns,...)

---

9. PLA DE DIFUSIÓ DEL PROJECTE

- Al iniciar el projecte es farà arribar una nota de premsa als diferents diaris i ràdios locals, i a la publicació 'Revista Rural' que es distribueix mensualment a tots els diaris de Catalunya.

- L'inici del projecte es comunicarà a través de la llista de distribució electrònica dels contactes de les diferents persones del grup de treball (socis, amics i col·laboradors) i es penjarà als webs de les entitats i del blog propi del projecte.

- Publicació a la revista setmanal d'àmbit comarcal *Cel·sona* d'un escrit informant del seguiment del projecte.

-Les convocatòries de les trobades dels grups d'interès seran públiques i es comunicaran mitjançant les cartelleres dels ajuntaments i els mitjans de comunicació local.